

Notat om tilråding av vedtak om endring av kontrollområdeforskrift

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

Til: Seksjonssjef Lise Charlotte Rokkones

Dato: 1. september 2023

Fra: Seksjon fiskehelse og fiskevelferd

Saksnummer: 2023/178104

VEDTAK OM FASTSETTELSE AV FORSKRIFT

- om endring av forskrift om kontrollområde for å forebygge, begrense og utrydde lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* hos akvatiske dyr, Sunndal, Oppdal, Tingvoll, Gjemnes, Nesset, Molde, Fræna, Lesja og Dovre kommuner, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Oppland

Innholdet i forslaget til endringsforskrift

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd foreslår å endre [Forskrift om kontrollområde for å forebygge, begrense og utrydde lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* hos akvatiske dyr, Sunndal, Oppdal, Tingvoll, Gjemnes, Nesset, Molde, Fræna, Lesja og Dovre kommuner, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Oppland](#) for å bekjempe utbrudd av *Gyrodactylus salaris* (*G. salaris*) i Gylelva i Tingvoll kommune i Møre og Romsdal. Forslaget innebærer at det opprettes en ny vernesone.

Den nye vernesonen som foreslås vil strekke seg i hele den anadrome (lakseførende) strekningen til elven, det vil si opp til koordinatene 62°57'17.9"N 8°07'57.8"E og 62°57'11.6"N 8°08'31.6"E, se nærmere avgrensing av området i endringsforskriftens § 2.

Forskriften legger restriksjoner på aktivitet i området for å hindre videre smitte.

I vernesonen er det blant annet forbudt å fiske med ethvert redskap med mindre Mattilsynet gir godkjenning. Det er videre forbudt å drive vannsport med mindre utøverne ved skriftlig egenerklæring og gyldig merking av utstyr, kan dokumentere nødvendig forebygging av smittespredning. I vernesonen er det også forbud mot flytting av vann.

Dette er viktige forebyggende tiltak for å unngå spredning av sykdommen.

På grunn av nytt regelverk som gjennomfører nytt dyrehelseregulativ i EØS-området, er det i forslaget til endringsforskrift gjort begrepstilpasninger til det nye regelverket. Det som tidligere ble kalt kontrollområde, heter nå restriksjonssone. Tittelen på forskriften endres i tråd med ny begrepsbruk. Videre vil det som tidligere ble kalt bekjempelsessone, heretter bli kalt vernesone. I tillegg er det foretatt endringer i forskriftens hjemler i tråd med nytt regelverk.

Bakgrunn

Veterinærinstituttet har påvist *Gyrodactylus salaris* på lakseunger fra Gylelva i Tingvoll kommune i Møre og Romsdal (vassdragskode 109.7Z).

Mistanken oppstod etter at det ble tatt ut prøver i forbindelse med et utredningsprogram knyttet til behandling mot *G. salaris* i flere vassdrag i Drivaregionen. Det ble da gjort funn av lakseunger med en høy intensitet av *Gyrodactylus*-individer i elven. Diagnosen ble bekreftet av Veterinærinstituttet 8. august 2023.

[Forskrift om kontrollområde \(lovdata.no\)](#) gjelder også for Gylelva, som er en av elvene som overvåkes i forbindelse med behandlingene av elvene i Driva-regionen mot *G. salaris*. Elven ble ikke behandlet i fjor, men er med bakgrunn i påvisningen blitt behandlet i år, og det planlegges gjentakelse av behandlingen.

Som følge av påvisning av *G. salaris* i Gylelva, foreslås det opprettes en ny vernesone i eksisterende kontrollområdeforskrift.

Generelt om *Gyrodactylus salaris*

Gyrodactylus salaris (*G. salaris*) er en liten ferskvannsparasitt (ca 0,5 mm) som er dødelig for norsk laks. Med små kroker fester den seg på laksungene der den spiser av huden. *G. salaris* kan ha ukjønnnet formering og det kan bli flere tusen av dem på en laksunge før denne dør. Konsekvensene av sykdommen er så alvorlig for laksen at den kan forsvinne helt fra infiserte elver. Parasitten kan spres med fisk, garn, utstyr og vann fra smittede vassdrag og anlegg, og hvis parasitten spres kan det få store følger for fiskegilde av villaks i Norge. Det er derfor viktig at alle som ferdes ved elver og ferskvann vet hva de skal gjøre for å unngå videre spredning av parasitten. *Gyrodactylus salaris* er en liste F-sykdom.

Utbredelse av soner

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd og region Midt har med bakgrunn i anvisninger i gjeldende beredskapsplan for *Gyrodactylus salaris*, foreslått en utbredelse av ny vernesone i eksisterende forskrift for å begrense spredning av sykdommen tilstrekkelig.

Som grunnlag for vernesonens utstrekning fastslår beredskapsplan for *Gyrodactylus salaris* at det skal det ligge en vurdering av reell smitterisiko. Det skal legges avgjørende vekt på sykdomspåvisninger, dødelighet, forekomsten av ulike akvakulturvirksomheter i området, trafikk av ulike slag mellom disse, bruk av felles landbase/utstyr, topografiske og hydrografiske forhold i området, og andre risikofaktorer som er blitt identifisert gjennom smittekartlegging/epidemiologiske undersøkelser. Hele lakseførende strekning vurderes som smitteførende.

Mattilsynet har tatt kontakt med kunnskapsstøtte. I samråd med Veterinærinstituttet foreslås det nå at det opprettes en ny vernesone i Gylelva, som strekker seg opp til koordinatene 62°57'17.9"N 8°07'57.8"E og 62°57'11.6"N 8°08'31.6"E. Ovenfor disse punktene er elven ikke lakseførende og behandling er ikke nødvendig. Grunnen til at vi setter vernesone kun i Gylelva, er at alle elvene i overvåkingssonen har blitt undersøkt med negativt resultat i 2022, og, med unntak av Gylelva, også i 2023. Det foreligger dessuten ingen mistanke om smitte i noen av de andre elvene i restriksjonssonen.

Vurdering av konsekvenser

Den foreslåtte endringen av kontrollområdeforskriften vil kunne medføre negative konsekvenser for folk som ferdes eller fisker i området som nå blir omfattet av vernesonen. For at tiltakene som foreslås kan anses uforholdsmessige må det vises til at tiltakene er mer inngripende enn nødvendig for å hindre spredning av *G. salaris*.

Mattilsynets ansvar ved utbrudd av alvorlige sykdommer, slik som *G. salaris*, er å sørge for en tilstrekkelig og nødvendig bekjempelse av utbruddet for å sikre at sykdommen ikke etablerer seg eller spres videre. Det er derfor avgjørende at tiltak som anses hensiktsmessige og nødvendige for

å bekjempe sykdommen iverksettes og gjennomføres. Effekten av tiltakene er vurdert opp mot de totale konsekvensene tiltakene har på aktører og miljøet rundt. Slik seksjon fiskehelse og fiskevelferd ser det, representerer endringen og de foreslåtte tiltakene nødvendige og godt utprøvde tiltak for å begrense smitten. Hensynet til å hindre spredning av *G. salaris* til større deler av områdene rundt må veie tyngre enn de ulemper tiltakene påfører dem som ferdes eller fisker i området.

Seksjon fiskehelse og fiskevelferd mener at forslaget til endringsforskrift samlet sett tar hensyn til smittefare, samtidig som det ivaretar hensynet til at utstrekningen av vernesonen skal være forholdsmessig og ikke unødig tyngende.

Høring

Restriksjonssoneforskrifter i forbindelse med utbrudd av *G. salaris* må etableres raskt for å sikre at effektive smittebegrensende tiltak umiddelbart iverksettes. Med denne bakgrunnen har Mattilsynets administrerende direktør besluttet at Mattilsynet kan unnta forskriften fra krav til høring med tre måneders (minimum seks ukers) frist for innspill jf. forvaltningslovens § 37 fjerde ledd bokstav b og instruks om utredning av statlige tiltak punkt 1-4.

Endringsforskriften som foreslås blir fastsatt uten at forslag til endringsforskrift og utbredelse av ny vernesone har vært sendt ut på høring.

Berørte parter som ser behov for endring av restriksjonssoneforskriften etter den er fastsatt, kan gi innspill til Mattilsynet (postmottak@mattilsynet.no, merk med saksnummer 2023/178104). Innspillene vil bli vurdert og fulgt opp. Dersom Mattilsynet ser at det vil være nødvendig eller hensiktsmessig og forholdsmessig, kan det gjøres tilpasninger og endringer i den fastsatte restriksjonssoneforskriften.

Beslutning om unnlatt høring er gitt av administrerende direktør i Mattilsynet, slik utredningsinstruksen krever ved unntak fra kravene i instruksen, se journalpost 1 på saksnummer 2023/178104.

Tilråding

Basert på vurderingene ovenfor, tilrår seksjon fiskehelse og fiskevelferd at vedlagte forskrift om endring av forskrift om kontrollområde for å forebygge, begrense og utrydde lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* hos akvatiske dyr, Sunndal, Oppdal, Tingvoll, Gjemnes, Nesset, Molde, Fræna, Lesja og Dovre kommuner, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Oppland, fastsettes.

Vedlegg:

Forskrift om endring av forskrift 20. juni 2012 nr. 560 om kontrollområde for å forebygge, begrense og utrydde lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* hos akvatiske dyr, Sunndal, Oppdal, Tingvoll, Gjemnes, Nesset, Molde, Fræna, Lesja og Dovre kommuner, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Oppland

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet, hovedkontoret 1. september 2023 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 19, jf. delegeringsvedtak 19. desember 2003 nr. 1790, delegeringsvedtak 5. mai 2004 og forskrift 6. april 2022 nr. 631 om dyrehelse (dyrehelseforskriften) § 11

I

I forskrift 20. juni 2012 nr. 560 om kontrollområde for å forebygge, begrense og utrydde lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* hos akvatiske dyr, Sunndal, Oppdal, Tingvoll, Gjemnes, Nesset, Molde, Fræna, Lesja og Dovre kommuner, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Oppland, gjøres følgende endringer:

Tittel på forskriften skal endret lyde: «*Forskrift om restriksjonssone for å forebygge, begrense og utrydde lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* hos akvatiske dyr, Sunndal, Oppdal, Tingvoll,*

Gjemnes, Nesset, Molde, Fræna, Lesja og Dovre kommuner, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Oppland»

§ 1 skal endret lyde:

*Formålet med denne forskrift er å forebygge, begrense og utrydde sykdom på grunn av lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* hos akvatiske dyr innenfor forskriftens virkeområde.*

§ 2 skal endret lyde:

Forskriften oppretter restriksjonssone som består av vernesone og overvåkingssone i elver og deres nedslagsfelt i Sunndal, Oppdal, Tingvoll, Gjemnes, Nesset, Molde, Fræna, Lesja og Dovre kommuner, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Oppland fylker.

*Vernesonen omfatter anadrom strekning av alle elver med påvist smitte av *G. salaris* i områdene: Driva, Litledalselva, Usma, Batnfjordelva og Gylelva.*

Overvåkingssonen omfatter områdene ovenfor anadrom strekning i elvene nevnt i andre ledd og følgende elver: Jordalselva, Rimstadelva, Koksvikelva, Angvikelva, Flemelva, Hoemselva, Torvikelva, Skeisdalselva, Astadelva og Blakkstadelva. Nedslagsfeltet til elvene nevnt i forrige og i dette ledd er inkludert i overvåkingssonen.

I vedlagte kart er vernesonen merket med rødt og overvåkingssonen er merket med gult. Nedslagsfelt er lyseblå.

Tittel på kapittel II skal endret lyde:

Kapittel II. Restriksjonssone

§ 4 skal endret lyde:

Uten tillatelse fra Mattilsynet er det forbudt å flytte levende eller døde akvatiske dyr til andre vassdrag eller til andre deler av samme vassdrag i restriksjonssonen.

Det er forbudt å sette ut fisk i restriksjonssonen uten tillatelse fra Mattilsynet.

Tittel på kapittel III skal endret lyde:

Kapittel III. Tiltak som gjelder i vernesonen

§ 7 skal endret lyde:

Det er forbudt å fiske med ethvert redskap eller drive vannsport i vernesonen.

Mattilsynet kan godkjenne fiske dersom rettighetshavere organiserer et nødvendig opplegg for å forebygge smittespredning, herunder desinfeksjon av utstyr.

Vannsportaktivitet er likevel tillatt dersom utøverne ved skriftlig egenerklæring og gyldig merking av utstyr, kan dokumentere nødvendig forebygging av smittespredning.

§ 8 skal endret lyde:

Vann som er hentet fra anadrom strekning av vassdrag i vernesonen skal ikke slippes ut i andre vassdrag eller ovenfor anadrom strekning. Uttak av vann fra anadrom strekning av vassdrag i vernesonen skal meldes til Mattilsynet. Mattilsynet kan pålegge desinfeksjon av enheter som har vært brukt til slik henting.

§ 9 skal endret lyde:

Desinfeksjon av utstyr, personell og innretninger og andre nødvendige smitteforebyggende tiltak for kjemisk behandling i restriksjonssonen, skal iverksettes av tiltakshaver. Mattilsynet behandler og godkjenner søknad om opplegg for smitteforebyggende tiltak.

§ 10 skal endret lyde:

Innsamling og forsvarlig håndtering av dødfisk som oppstår under kjemisk behandling i restriksjonssonen skal iverksettes av tiltakshaver. Mattilsynet behandler og godkjenner søknad om detaljert opplegg for innsamling og håndtering av dødfisk.

Tittel på kapittel V skal endret lyde:

Kapittel V. Oppheving av vernesonen

§ 11 skal endret lyde:

Etter at kjemisk behandling av området er gjennomført, kan Mattilsynet oppheve vernesonen og slå denne sammen med overvåkingssonen.

§ 12 skal endret lyde:

Når ikke annet er bestemt fører Mattilsynet tilsyn med og fatter de nødvendige enkeltvedtak for å gjennomføre bestemmelsene gitt i og i medhold av denne forskriften i samsvar med [Matlovens § 23](#) om tilsyn og vedtak, og kan herunder treffe vedtak etter [§ 24](#) om særskilt smittesanering, [§ 25](#) om stenging og virksomhetskarantene og [§ 26](#) om tvangsmulkt.

Vedlegg (2 kartblad) til forskriften erstattes av vedlegg (2 kart) til denne forskriften.

II

Forskriften trer i kraft straks.

Vedlegg: Kart over restriksjonssone for *Gyrodactylus salaris* i Sunndal, Oppdal, Tingvoll, Gjemnes, Nesset, Molde, Fræna, Lesja og Dovre kommuner, Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Oppland (2 kart)

